

Ny sedel- och myntserie

Tema och motiv

Rapport från riksbanksfullmäktiges beredningsgrupp
för utformning av sedlar och mynt

2011-03-01

Dnr 2008-286-ADM

Bakgrund

Riksbanken har beslutat förnya den svenska sedel- och myntserien. Samtidigt införs en ny valör, 200-kronor, och 2-kronorsmyntet återinförs. Myntserien kommer att bestå av valörerna 1, 2, 5 och 10 kronor och sedelserien av valörerna 20, 50, 100, 200, 500 och 1 000 kronor.

Beslut om utformningen av sedlar och mynt fattas av riksbanksfullmäktige. För beredningen av sådana frågor har fullmäktige utsett en grupp, bestående av fyra fullmäktigeledamöter och fyra experter. Ledamöterna är Peter Egardt, Anders Karlsson, Sonia Karlsson och Ebba Lindsö. Experterna är Eva-Lena Bengtsson, intendent på Konstakademien, Henrik Klackenbergs, statsheraldiker, Magnus Olausson, avdelningschef på Nationalmuseum och Ian Wiséhn, museidirektör på Kungliga Myntkabinettet. Under mandatperioden 2006-2010 ingick ledamöterna Kjell Nordström och Susanne Eberstein i gruppen.

I denna rapport redovisas beredningsgruppens förslag till tema och motiv för den nya sedel- och myntserien.

Stockholm i mars 2011

Peter Egardt
Ordförande i beredningsgruppen

Sedelserien

Utgångspunkter

Motiven på sedlarna har betydelse för att uttrycka nationella värden och symboler. De fyller också en funktion som skydd mot förfälskningar genom att allmänheten lär sig att känna igen sedlarnas särdrag och då ett detaljerat sedelmotiv är svårt att efterlikna.

Den nuvarande sedelserien från 1980-talet utgår från personporträtt med en blandning av kungamotiv och kända svenskar inom kultur och vetenskap. På 1 000-kronorssedeln återfinns Gustav Vasa, på 500-kronorssedeln Karl XI och Christopher Polhem, på 100-kronorssedeln Carl von Linné, på 50-kronorssedeln Jenny Lind och på 20-kronorssedeln Selma Lagerlöf. Personporträtten kombineras med motiv från personernas verksamhetsområden och tidsålder.

Personporträtt är ett vanligt tema på sedlar även i andra länder. Andra teman förekommer dock. Exempel är arkitekturstilar, byggnadsverk, växter och djur. Inte sällan kombineras flera teman.

Inventering

Beredningsgruppen bjöd i september 2009 in ett antal myndigheter och organisationer för att inventera tänkbara teman till den nya sedelserien. Där deltog företrädare för Konstakademien, Konstfack, Myntkabinettet, Riksarkivet, Svenska institutet, Vetenskapsakademien och Vitterhetsakademien samt medarbetare från Riksbanken. Fem tänkbara teman föreslogs: kultur/världsarv, kulturpersonligheter, Nobelprisen, svensk natur samt framstående personer inom vetenskap. En slutsats var att sedelserien kan innehålla flera teman men att varje sedel bör ha ett motiv som hålls ihop av en gemensam nämnare. Vidare bör en nationell symbol finnas på alla sedlar.

Allmänheten har haft möjlighet att lämna förslag på sedelseriens utformning. Cirka 500 förslag till motiv har kommit in. De flesta är förslag på personer. Astrid Lindgren är det vanligaste förslaget, därefter Alfred Nobel och Dag Hammarskjöld.

Teman

Beredningsgruppen anser att sedelseriens tema ska ta sin utgångspunkt i personporträtt även i den nya sedelserien. Skälet är att det är lätt att associera till personer och att det visat sig vara svårt att förfälska porträtt på ett trovärdigt sätt. Även traditionen talar för att behålla personporträtt på de svenska sedlarna.

Bland de övriga teman som föreslagits anser beredningsgruppen att naturtemat är attraktivt, eftersom natur- och miljövärden är något som starkt förknippas med Sverige. Ytterligare ett tema, svensk natur och miljö, föreslås därför ingå i sedelserien.

Lilla riksvapnet, ”tre kronor”, föreslås vara en heraldisk symbol som ska återfinnas på alla sedlar.

Motiv

Urvalet av personer bör baseras på vissa kriterier så att temat hålls samman. Sådana kriterier kan vara verksamhetsområden och/eller tidsepoker. Fördelningen mellan kvinnor och män ska vara lika. Det ska finnas en historisk distans till personerna.

Beredningsgruppen anser att den gemensamma nämnaren ska vara kulturella insatser i vid mening. Personerna ska ha varit verksamma under modern tid och ha haft huvuddelen av sin livsgärning under 1900-talet. De ska ha folklig förankring och gärna också ett internationellt anseende.

Natur- och miljömotiven ska ha en anknytning till personerna så att varje sedel består av ett personporträtt och ett natur/miljömotiv som kan kopplas till personen ifråga. Ett ytterligare kriterium är därför att personerna som väljs ska ha förankring i olika delar av landet så att natur- och miljötemat kommer att representera olika delar av Sverige.

Beredningsgruppen har med dessa utgångspunkter stannat för att föreslå följande personer:

- Ingmar Bergman
- Greta Garbo
- Dag Hammarskjöld
- Astrid Lindgren
- Birgit Nilsson
- Evert Taube

Natur- och miljömotiven föreslås hämtas från Bohuslän, Gotland, Lappland, Skåne, Småland och Stockholm.

Landsdelarna har en känd anknytning till var och en av de personer som valts. Evert Taube växte upp på Vinga och många av hans visor hämtar motiv från den bohusländska skärgården. Ingmar Bergman var under senare delen av sitt liv bosatt på Fårö. Dag Hammarskjöld var en stor vän av Lappland och de svenska fjällen. Birgit Nilsson växte upp i Västra Karup i Skåne. Astrid Lindgren växte upp i Vimmerby i Småland och hämtade många av sina litterära motiv därifrån. Greta Garbo växte upp på Söder i Stockholm.

Valörer

Astrid Lindgren är av allt att döma den person som är mest populär som motiv hos allmänheten. Beredningsgruppen föreslår därför att hon placeras på den sedel som används mest i handeln, vilket är 20-kronorssedeln. Det är också den sedel som barn oftast kan antas komma i kontakt med. Vidare är det lämpligt att valörerna består av omväxlande kvinnor och män. Beredningsgruppen föreslår att motiven fördelas på valörer på följande sätt:

Valör	Personmotiv	Natur/miljömotiv
20 kronor	Astrid Lindgren	Småland
50 kronor	Evert Taube	Bohuslän
100 kronor	Greta Garbo	Stockholm
200 kronor	Ingmar Bergman	Gotland
500 kronor	Birgit Nilsson	Skåne
1 000 kronor	Dag Hammarskjöld	Lappland

Myntserien

Kungens eller drottningens porträtt, namnchiffer och valspråk har funnits på svenska mynt sedan lång tid. Beredningsgruppen anser att det finns skäl att behålla denna tradition. ”Sveriges statschef” föreslås även fortsättningsvis vara myntseriens tema.

Mynten ska förutom valören även innehålla texten ”Sverige” och utgivningsåret. Nuvarande praxis med formgivarens och riksbankschefens initialer samt första bokstaven i utgivningsorten föreslås behållas. Därtill kan lilla riksvapnet förekomma även på mynten.